

KANSALLISTA JA KANSAINVÄLISTÄ TEKNIIKAN HENKILÖHISTORIAA SUOMESTA

Tekniikan Historian Seura järjesti lokakuussa 2009 syysseminaarin teemalla *henkilöhistoria tekniikan historiana*. Vuoden 2010 ensimmäinen Tekniikan Waiheita -lehden numero sisältää seminaarissa pidettyjen esitelmien pohjalta kirjoitettuja artikkeleita. Tekniikan alan toimijoiden henkilöhistorialliselle tarkastelulle vaikuttaisi löytyvän taas tutkimuksellista tilaa ja kiinnostusta teoreettisten keskustelujen, koneiden ja laitteiden historioiden sekä suurten teknologisten järjestelmien tutkimuksen rinnalla. Seminaarin esitelmät ja lehden artikkelit kertovat tekniikan, toimijoiden ja ympäröivän kulttuurin vuorovaikutteisesta ja inhimillisestä suhteesta. Henkilöhistoriat muistuttavat samalla yksittäisten toimijoiden ratkaisevasta merkityksestä teknologiassa.

Tekniikan henkilöhistoriainkin kohdalla on tärkeää pitää mielessä elämäkertatutkimuksen narratiivinen luonne. Elämäntarinat ovat aina eräänlaisia konstruktioita, kuten Petri Paju artikkelissaan huomauttaa. Erityisesti henkilökohtaisia lähteitä kuten kirjeitä ja päiväkirjoja ja omaelämäkerrallisia tekstejä tulkittaessaan historiantutkijan on muistettava niiden erityisyys, rakenteelliset konventiot sekä omaan aikaansa sidotut merkitykset. Elämäkerrallisten aineistojen tulkinta vie väistämättä myös tutkimuseettisten kysymysten äärelle kuten kulttuurihistorioitsijat Maarit Leskelä-Kärki ja Ritva Hapuli muistuttavat tuoreessa artikkelikokoelmassa *Kulttuurihistoriallinen katse* (toim. Heli Rantala & Sakari Ollitervo, Turku 2010). Arkistoidut ja arkistoitamattomat henkilökohtaiset aineistot houkuttavat pitämään kirjeitä, päiväkirjoja ja muistelmia välittöminä kirjoittajansa kokemuksen ilmauksina, vaikka kirjoittaminen

SISÄLLYS

Pääkirjoitus	3
Saksalaiset opettajat suomalaisen insinöörikunnan kasvattajina Panu Nykänen	5
Carl Robert Mannerheim teknologia-yrityksenä Petri Paju	16
Adolf Törngren Tampereen liikenneyhteyksien kehittäjänä Mikko Kylläinen	28
"Muuan nuori suomalainen" – Yrjö Kauko Fritz Haberin assistenttina: Aloittelevan tiedemiehen kokemusta 1900-luvun alun Saksassa Riitta Mattila	41
Arabian toimitusjohtaja Carl-Gustaf Herlitz (1882–1961) teknologian maahantuoja Simo Järvelä & Kai Luotonen	48
<i>Finlandssvenska tekniker</i> -kirjasarja osana suomalaista tekniikan henkilöhistoriaa Johan Sten	53
Seminaarit ja matkat	
Katselmus suomalaisen tekniikan historian henkilögalleriaan: THS:n syysseminaarin Tekniikan museolla 3.10.2009 (Sampsa Kaataja)	61
Tekniikka talteen! Tekniikan alan museopäivä 2009 (Johanna Vähäpesola)	63
Arvostelut	
Vuoritekniikkaa tukemassa (Veijo Kauppinen)	65
THS ry: Kokouskutsu	66
Kutsu: Suomalainen tekniikan historian bibliografia	67
Uutiset	69
Abstracts	73

on aina valikoivaa, tulkintaa ja käsitteellistämistä. Tutkijan eettinen velvoite menneisyyden toimijoita kohtaan on olennaista henkilöhistoriallisessa tutkimuksessa.

THS:n syysseminaaria esittelevässä jutussaan Sampsa Kaataja nostaa esille pienen puutteen muuten hyvin onnistuneessa tapahtumassa. Yhdessäkään esitelmistä ei esitelty naispuolisia tekniikan sektorin toimijoita. Kaatajan kommentti on huomionarvoinen ja asettaa positiivisen haasteen sekä tekniikan ja teollisuuden historiasta oppinnytettä suunnitteleville että varttuneillekin tutkijoille. Suomalaisen naispuolisten tekniikan alan toimijoiden henkilöhistoriat kiinnostavat ja niitä myös tarvitaan oikomaan käsityksiä tekniikan sukupuolesta.

Lehden artikkeleita yhdistävä teema on kansainvälisyys ja yhteydet muihin maihin. Teknologiaa ja tiedettä on tehty yli kansallisten, kieli ja tieteenalojen rajojen. Panu Nykänen tarkastelee lehden ensimmäisessä artikkelissa saksalaisia opettajia suomalaisen insinöörikkunnan kasvattajina 1800-luvulta lähtien. Petri Pajun, Mikko Kylliäisen, Riitta Mattilan sekä Simo Järvelän ja Kai Luotosen artikkeleissa avataan suomalaista tekniikan ja teollistumisen historiaa yksittäisten henkilöiden kautta. Lehden lopussa Johan Stén esittelee kirjasarjaa *Finlandssvenska tekniker*. Artikkelin lopusta löytyy tutkijoita kiinnostava kattava luettelo kirjasarjan esittelemistä suomenruotsalaisista tekniikan toimijoista.

Tämän lehden myötä vetovastuu lehdessä siirtyy Sampsa Kaatajalta allekirjoittaneelle. Tekniikan Waiheita -lehti kiittää Kaatajaa kuluneista vuosista ja väitöstutkimuksen ohessa tekniikan historian julkaisu-toiminnalle omistetuista lukuisista työtunneista.

Teija Försti

Kirjoittaja on Turun yliopiston tutkija ja Tekniikan Waiheita -lehden päätoimittaja.



Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 31 e/ vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Sampsa Kaataja, sampska.kaataja@uta.fi, tai seuran www-sivujen kautta (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2). Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä. Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse osoitteen tw.taitto@ths.fi. Normaali-postissa lähtettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s. 2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö: artikkeleiden osalta ota yhteys päätoimittajaan, muu aineisto numeroon 2/2010 3. toukokuuta ja numeroon 3/2010 16. elokuuta. Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa. Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä vastaa kirjoittaja. Artikkelit tarkastetaan vertaisarviointimenetelmällä. Kuvamateriaalin luovuttaja vastaa kuvien julkaisu-oikeudesta. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja aineisto-ohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/ohjeet.htm>.